

Брюксел, 1.12.2017г.
COM(2017) 721 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**относно гаранциите, които се покриват от общия бюджет
Ситуация към 31 декември 2016 г.**

{SWD(2017) 435 final}

Съдържание

1.	Въведение	2
2.	Операции, гарантирани от бюджета на ЕС и други механизми за справяне с кризи	2
3.	Развитие на гарантираните операции.....	5
3.1.	Операции, управлявани пряко от Комисията.....	6
3.1.1.	Европейски механизъм за финансова стабилност (ЕМФС).....	6
3.1.2.	Механизъм за подкрепа на платежния баланс (ПБ)	7
3.1.3.	Заеми за макрофинансова помощ (МФП).....	7
3.1.4.	Заеми от Евратом	8
3.2.	Развитие на операциите на ЕИБ за външно финансиране	9
4.	Рискове, обезпечени от бюджета на ЕС.....	9
4.1.	Определение на риска.....	9
4.2.	Общ състав на рисковете.....	10
4.3.	Годишен риск, обезпечен от бюджета на ЕС	10
4.3.1.	Експозиция на държавите членки	10
4.3.2.	Експозиция към трети държави	11
5.	Гаранционният фонд за външни дейности	13
5.1.	Задействане на гаранциите.....	13
5.1.1.	Плащания от касови наличности	13
5.1.2.	Плащания от бюджета на ЕС	13
5.1.3.	Отправени към Гаранционния фонд исканияи събирания.....	13
5.2.	Развитие на Фонда	15
6.	Европейски фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ)	16

1. ВЪВЕДЕНИЕ

С настоящия доклад се прави преглед на кредитните рискове, поети от бюджета на Европейския съюз по предоставените гаранции и операциите по отпускане на заеми, осъществени пряко от Европейския съюз или косвено — чрез гаранциите, отпуснати на ЕИБ при финансиране на проекти извън Съюза.

Той е изготвен в съответствие с член 149 от Финансовия регламент¹, съгласно който Комисията се отчита пред Европейския парламент и пред Съвета веднъж годишно за бюджетните гаранции и съответните рискове.

Докладът е структуриран както следва: в раздел 2 са описани основните елементи на операциите, гарантирани от бюджета на ЕС, както и редица допълнителни механизми за управление на кризи, които не са свързани с риск за бюджета на ЕС. В раздел 3 се проследява развитието на гарантираните операции. В раздел 4 са открити основните рискове, обезпечени от бюджета на ЕС. В раздел 5 е разгледано задействането на гаранциите и развитието на Гаранционния фонд за външни дейности (Фондът)², а в раздел 6 се разглежда развитието на Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ)³.

Настоящият доклад се допълва от работен документ на службите на Комисията (РДСК), съдържащ подробни таблици и обяснителни бележки. В него е включен също така и макроикономически анализ на държавите, ползващи се от заеми и/или гаранции от ЕС, които представляват преобладаващата част от експозицията на Фонда.

2. ОПЕРАЦИИ, ГАРАНТИРАНИ ОТ БЮДЖЕТА НА ЕС И ДРУГИ МЕХАНИЗМИ ЗА СПРАВЯНЕ С КРИЗИ

Рисковете, покрити от бюджета на ЕС, произтичат от различни операции по отпускане на заеми и осигуряване на гаранции, които могат да се обобщят в четири категории:

2.1 Заеми с макроикономически цели, отпуснати от Европейския съюз

Тези заеми включват (1) макрофинансова помощ⁴ („МФП“) под формата на заеми за трети държави, (2) заеми за подкрепа на платежния баланс⁵ („ППБ“) на държави членки

¹ Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза и за отмяна на Регламент (ЕО, Евратом) № 1605/2002 на Съвета (ОВ L 298, 26.10.2012 г., стр. 1).

² Регламент (ЕО, Евратом) № 480/2009 на Съвета от 25 май 2009 г. относно създаване на Гаранционен фонд за външни дейности (кодифицирана версия) („Регламент за Гаранционния фонд“) (ОВ L 145, 10.6.2009 г., стр. 10).

³ Регламент (ЕС) № 2015/1017 на Европейския парламент и на Съвета от 25 юни 2015 г. за Европейския фонд за стратегически инвестиции, Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси и Европейския портал за инвестиционни проекти и за изменение на регламенти (ЕС) № 1291/2013 и (ЕС) № 1316/2013 — Европейски фонд за стратегически инвестиции („Регламент за ЕФСИ“). ОВ L 169, 1.7.2015 г., стр. 1.

⁴ МФП може също да бъде под формата на безвъзмездни средства за трети държави. Препратките към правните основания са посочени в приложението към таблица А2Б към Работния документ на службите на Комисията.

извън еврозоната, изпитващи затруднения, свързани с платежния баланс, и (3) заеми в рамките на европейския механизъм за финансово стабилизиране („ЕМФС“)⁶, чрез които се оказва подкрепа на държави членки, изпитващи или сериозно застрашени от тежки икономически и финансови сътресения, възникнали при изключителни обстоятелства извън техния контрол. Те се отпускат заедно с финансова подкрепа от Международния валутен фонд (МВФ).

2.2 Заеми с микроикономически цели

Тази точка се отнася до заеми от Евратом.

2.3 Финансиране на операции от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) в държави извън ЕС, обезпечени с гаранции на ЕС („външно финансиране от ЕИБ“)⁷

От 1994 г. гарантираното външно финансиране от ЕИБ, заемите за МФП и заемите от Евратом за трети държави се обезпечават от Гаранционния фонд за външни дейности (Фонда), а заемите за ППБ и тези по ЕМФС и от Евратом — пряко от бюджета на ЕС.

Фондът обезпечава неизпълнението по заеми и гаранции по заеми, предоставени на държави извън ЕС или за проекти в държави извън ЕС. Той бе създаден с цел:

- осигуряване на „ликвиден резерв“, за да не се налага ангажирането на средства от бюджета на ЕС при всяко неизпълнено или закъсняло плащане по гарантиран заем; както и
- създаване на инструмент за бюджетната дисциплина, с който се установява финансова рамка за развитието на политиката на ЕС в областта на гаранциите по заемите от ЕС и ЕИБ, предоставени на трети държави⁸.

Ако трети държави станат държави членки, предоставените им заеми вече не се обезпечават от Фонда и рискът трябва да бъде понесен пряко от бюджета на ЕС. Средствата на Фонда се предоставят от бюджета на ЕС и трябва да се поддържат на равнището на определен процент от размера на непогасените суми по заемите и обезпечените от него гаранции по заемите. Понастоящем този процент, наричан „целева ставка“, е 9 %⁹. Ако ресурсите на Фонда не са достатъчни, бюджетът на ЕС осигурява необходимите средства.

⁵ Регламент (ЕО) № 332/2002 на Съвета от 18 февруари 2002 г. за установяване на механизъм, осигуряващ средносрочна финансова подкрепа за платежния баланс на държавите членки (ОВ L 53, 23.2.2002 г., стр. 1).

⁶ Регламент (ЕС) № 407/2010 на Съвета от 11 май 2010 г. за създаване на европейски механизъм за финансово стабилизиране (ОВ L 118, 12.5.2010 г., стр. 1).

⁷ Препратките към правните основания са посочени в приложението към таблица А3 към Работния документ на службите на Комисията.

⁸ Въпреки че в крайна сметка външните рискове са покрити от бюджета на ЕС, Гаранционният фонд представлява механизъм за защита на бюджета на ЕС срещу риска от неизпълнение на задължения. За последния годишен доклад относно Фонда и неговото управление вж. COM(2017) 488 final от 14.9.2017 г. и придружаващия го работен документ на службите на Комисията (SWD(2017) 296 final, 14.9.2017 г.). Докладът за 2017 г. се очаква да бъде публикуван до септември 2018 г. на адрес: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>.

⁹ За подробен доклад относно функционирането на Фонда и целевото равнище на обезпечаване вж. COM(2014) 214 final от 8.4.2014 г. и придружаващия го работен документ на службите на Комисията (SWD(2014) 129 final).

2.4 Финансиране от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ) на операции в държавите членки, обезпечени с гаранции на ЕС — Европейският фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ)

Европейският фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ) е основен елемент от Плана за инвестиции за Европа, предназначен да стимулира в дългосрочен план икономическия растеж и конкурентоспособността в Европейския съюз.

Гаранцията на ЕС обхваща част от операциите по финансиране и инвестиране, подписани от ЕИБ в рамките на инфраструктурния и инвестиционен прозорец (ИИП), и от ЕИФ в рамките на прозореца за МСП (ПМСП), докато за друга част от тях рискът се поема от групата на ЕИБ.

ЕИБ и ЕИФ отговарят за оценяването и наблюдаването на риска на отделните операции и докладват за това на Комисията и Европейската сметна палата.

Гаранционен фонд на Европейския фонд за стратегически инвестиции (ГФ ЕФСИ)¹⁰

Според член 12 от Регламента за ЕФСИ¹¹ ГФ ЕФСИ представлява ликвиден резерв, от който ЕИБ получава плащане, в случай че бъде поискано изпълнение по гаранцията на ЕС. В съответствие със Споразумението за ЕФСИ, сключено между ЕС и ЕИБ, ГФ ЕФСИ изплаща исканията за изпълнение по гаранцията, ако техният размер надвишава средствата, с които разполага ЕИБ по сметката на ЕФСИ. Сметката на ЕФСИ, която се управлява от ЕИБ, бе създадена за целите на събирането на приходите на ЕС, произтичащи от операции на ЕФСИ по гаранции от ЕС и от възстановени суми, и до размера на наличността по сметката — с цел плащане на исканията за изпълнение по гаранцията на ЕС.

ГФ ЕФСИ се захранва постепенно, като се взема под внимание нарастването на експозицията, покрита от гаранцията на ЕС.

Съгласно член 12, параграф 4 ресурсите на ГФ ЕФСИ се управляват пряко от Комисията и се инвестират в съответствие с принципа на доброто финансово управление при спазване на подходящи пруденциални правила.

2.5 Механизми за справяне с кризи, необхванати от бюджета на ЕС

Като част от мерките в отговор на кризата бяха създадени няколко други механизма, които обаче *не* пораждат риск за бюджета на ЕС:

¹⁰ За повече информация относно управлението на Гаранционния фонд за ЕФСИ, вж. СОМ(2017)326 final от 16.6.2017 г.

¹¹ Регламент (ЕС) № 2015/1017 на Европейския парламент и на Съвета от 25 юни 2015 г. за Европейския фонд за стратегически инвестиции, Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси и Европейския портал за инвестиционни проекти и за изменение на регламенти (ЕС) № 1291/2013 и (ЕС) № 1316/2013 — Европейски фонд за стратегически инвестиции („Регламент за ЕФСИ“). Споразумението относно управлението на ЕФСИ и относно предоставянето на гаранцията на ЕС (Споразумение за ЕФСИ) бе подписано от Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) на 22 юли 2015 г. На 21 юли 2016 г. бе подписано изменение към това споразумение.

- *Механизъм за отпускане на заеми за Гърция*¹², който се финансира чрез двустранни заеми за Гърция от останалите държави членки от еврозоната и се управлява централно от Комисията;

- *Европейски инструмент за финансова стабилност (ЕИФС)*¹³: ЕИФС беше създаден от държавите членки от еврозоната през юни 2010 г. като временен спасителен механизъм с цел предоставяне на финансова помощ на държавите членки от еврозоната в рамките на програма за макроикономически корекции. Договорът за създаване на постоянен спасителен механизъм — Европейския механизъм за стабилност (ЕМС), влезе в сила на 27 септември 2012 г. От 1 юли 2013 г. EFSF продължава текущите си програми за Гърция (заедно с МВФ и някои държави членки), както и за Ирландия и Португалия (заедно с МВФ, някои държави членки и ЕС/ЕМФС)¹⁴, но вече не участва в нови програми за финансиране или споразумения за заеми;

- *Европейски механизъм за стабилност (ЕМС)*¹⁵: ЕМС е важен компонент на общата стратегия на ЕС за гарантиране на финансовата стабилност в еврозоната чрез предоставяне на финансова помощ на държавите членки от еврозоната, които изпитват или са застрашени от финансови затруднения. Той представлява междуправителствена организация съгласно разпоредбите на международното публично право със седалище в Люксембург, с реален кредитен капацитет в размер на 500 милиарда евро.

3. РАЗВИТИЕ НА ГАРАНТИРАНИТЕ ОПЕРАЦИИ

В настоящия раздел се проследява развитието на гарантираните операции: първо, на управляваните пряко от Комисията, второ — на управляваните от ЕИБ.

Таблица 1: Общ размер на непогасените суми, обезпечени от бюджета на ЕС към 31 декември 2016 г. (в млн. евро)

	Непогасена главница	Начислена лихва	Общо	%
Държави членки*				
Евратом	241,06	0,80	241,86	0,29 %
Подкрепа за платежния баланс	4 200,00	71,60	4 271,60	5,13 %
ЕИБ	1 651,32	13,15	1 664,47	2,00 %
ЕМФС	46 800,00	655,79	47 455,79	57,01 %
Междинна сума: държави членки**	52 892,38	741,34	53 633,72	64,43 %
Трети държави***				

¹² Относно Механизма за отпускане на заеми за Гърция вж:
http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/greek_loan_facility/index_en.htm.

¹³ Относно EFSF вж.: <http://www.efsf.europa.eu>.

¹⁴ Заемите, отпуснати по линия на ЕС/ЕМФС, са гарантирани от бюджета на ЕС.

¹⁵ Относно ЕМС вж: <http://esm.europa.eu>.

МФП	2 946,60	17,30	2 963,90	3,56 %
Евратом	10,37	0,02	10,39	0,01 %
ЕИБ****	26 482,04	156,89	26 638,94	32,00 %
Междинна сума: трети държави	29 439,01	174,21	29 613,23	35,57 %
Общо	82 331,40	915,55	83 246,95	100,00 %
* Този риск е обезпечен пряко от бюджета на ЕС. Тук се включват също заемите, отпуснати от ЕИБ и Евратом на държави членки преди присъединяването им към ЕС. ** Тази данни не включват операциите на ЕФСИ, за които 4, 392 милиарда евро бяха изплатени към датата на отчитане. *** Покриваният от Фонда риск е ограничен до 20,03 милиарда евро. **** Тук са включени заемите, суброгирани на ЕС след неизпълнението на задължения по заеми от ЕИБ от страна на Сирия (сума: 247,20 милиона евро). Тези заеми бяха обезценени напълно във финансовите отчети на ЕС за 2015 г. и 2016 г.				

В таблици A1, A2a, A2б и A3 от РДСК се предоставя допълнителна подробна информация относно тези непогасени суми, по-специално по отношение на таваните, фактически предоставените суми или ставките по гаранциите.

3.1. Операции, управлявани пряко от Комисията

3.1.1. Европейски механизъм за финансова стабилност (ЕМФС)

В заключенията си от 9—10 май 2010 г. Съветът по икономически и финансови въпроси определи размера на средствата по този механизъм на 60 милиарда евро¹⁶. В допълнение държави членки от еврозоната изразиха готовност да допълнят тези ресурси при необходимост. С член 2, параграф 2 от Регламент № 407/2010 на Съвета¹⁷ неизплатените суми по заеми или кредитни линии, които следва да бъдат предоставени на държавите членки, се ограничават до съществуващия марж под тавана на собствените ресурси за бюджетни кредити за плащания.

Вследствие на решенията на Съвета за предоставяне на финансова помощ от Съюза на Ирландия¹⁸ (в размер до 22,5 милиарда евро) и Португалия¹⁹ (до 26 милиарда евро), плащанията достигнаха 22,5 милиарда евро за Ирландия и 24,3 милиарда евро за Португалия (останалите 1,7 милиарда евро не бяха поискани от португалското

¹⁶ Вж. съобщението за медиите относно извънредния Съвет по икономически и финансови въпроси от 9—10 май 2010 г.: (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/114324.pdf).

¹⁷ Регламент (ЕС) № 407/2010 на Съвета от 11 май 2010 г. за създаване на европейски механизъм за финансово стабилизиране (ОВ L 118, 12.5.2010 г., стр. 1).

¹⁸ Решение за изпълнение 2011/77/ЕС на Съвета от 7 декември 2011 г. за предоставяне на финансова помощ за Ирландия от страна на Съюза (ОВ L 30, 4.2.2011 г., стр. 348).

¹⁹ Решение за изпълнение 2011/344/ЕС на Съвета от 17 май 2011 г. за предоставяне на финансова помощ за Португалия от страна на Съюза (ОВ L 159, 17.6.2011 г., стр. 88). Вж. също така поправката (ОВ L 178, 10.7.2012 г., стр. 15).

правителство). Съответно ЕМФС разполага с остатъчен капацитет от 13 200 милиона евро за оказване на допълнителна помощ при нужда²⁰.

През април 2013 г. Еврогрупата/Съветът по икономически и финансови въпроси реши да увеличи максималния среднопретеглен матуритет на заемите от ЕМФС от 12,5 на 19,5 години, като по този начин на страните бенефициери беше дадена възможност да поискат удължаване на матуритетите на заемите до 2026 г. (по отделни траншове).

Развитие през 2016 г.

На 11 януари 2016 г. беше получено искане от Португалия за удължаване на заем от ЕМФС от 4,75 милиарда евро, предоставен на Португалия през 2011 г. и с падеж на 3 юни 2016 г. Заемът беше рефинансиран чрез три сделки с падеж през 2023 г. (1,5 милиарда евро), 2031 г. (2,25 милиард евро) и 2036 г. (1 милиарда евро). След това удължаване на погасителния срок среднопретегленият матуритет на заемите от ЕМФС за Португалия понастоящем е 14,9 години.

3.1.2. Механизъм за подкрепа на платежния баланс (ПБ)

Средносрочната финансова подкрепа на ЕС по механизма за ППБ беше възобновена през ноември 2008 г., за да се помогне на Унгария, а по-късно на Латвия и Румъния, да възстановят доверието на пазарите, с общ размер на поетите задължения от 14,6 милиарда евро, от които бяха изплатени 13,4 милиарда евро.

Развитие през 2016 г.

Унгария изплати последния транш от заема в размер на 1,5 милиарда евро през април 2016 г. През 2016 г. непогасените суми по заеми за МФП намаляха от 5,7 милиарда евро на 4,2 милиарда евро.

От максималния размер от 50 милиарда евро, към 31 декември 2016 г. механизмът за ППБ разполагаше с остатъчен капацитет от 45,8 милиарда евро за предоставяне на допълнителна помощ при необходимост.

3.1.3. Заеми за макрофинансова помощ (МФП)

Като правило, решенията за МФП се вземат от Европейския парламент и Съвета (член 212 от ДФЕС). Съветът обаче може да приеме решение по предложение на Комисията, когато ситуацията в трета държава изисква спешна финансова помощ (член 213 от ДФЕС). Тази процедура бе използвана при втория пакет за МФП за Украйна през 2014 г.

Развитие през 2016 г.

Вторият транш (в размер на 10 милиона евро от решение за общо 15 милиона евро) на заема, предоставен на Киргизката република²¹, бе изплатен през април 2016 г.

²⁰ За допълнителна информация относно ЕМФС вж. също доклада на Комисията за дейностите на Европейския съюз по получаване и отпускане на заеми през 2016 г. (COM(2016) 387 final). Докладът за 2016 г. се очаква да бъде на разположение към октомври 2017 г. на адрес: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>.

На 6 юли 2016 г. Европейският парламент и Съветът решиха да предоставят макрофинансова помощ на Тунис²² от максимум 500 милиона евро под формата на заеми (заем на три транша от 200, 150 и 150 милиона евро).

На 14 декември 2016 г. Европейският парламент и Съветът решиха да предоставят макрофинансова помощ на Хашемитското кралство Йордания²³ от максимум 200 милиона евро под формата на заеми (заем на два транша от 100 милиона евро).

Държавите бенефициери погасиха 70 милиона евро (Босна и Херцеговина — 4 милиона евро, бившата югославска република Македония — 10 милиона евро, Черна гора — 1,34 милион евро и Сърбия — 54,66 милиона евро).

Непогасените суми по заеми за МФП намаляха от 3 006,6 милиона евро на 2 946,6 милиона евро през периода 31 декември 2015 г. — 31 декември 2016 г. Заемите за Украйна представляват 75 % от общата експозиция за МФП.

Развитие след 31 декември 2016 г. (до 30 юни 2017 г.)

Вторият транш от заема, отпуснат за Украйна по третата програма МФП-III²⁴ (600 милиона евро), бе изплатен през април 2017 г.

Вторият транш от заема, отпуснат като МФП за Грузия (13 милиона евро), бе изплатен през май 2017 г.

3.1.4. Заеми от Евратом

Заемите от Евратом, предоставени на държави членки и на някои отговарящи на условията държави извън ЕС (Руската федерация, Армения, Украйна), са с максимален размер от 4 милиарда евро, от които вече са изплатени около 92 %. Остават 326 милиона евро от решението за общо 4 милиарда евро.

На 7 август 2013 г. беше одобрен заем за Украйна в размер на 300 милиона евро, предназначен за модернизация в областта на сигурността на съществуващите ядрени съоръжения, а на 15 май 2014 г. гаранционното споразумение бе ратифицирано от украинския парламент. Заемът ще бъде отпуснат в тясно сътрудничество с ЕБВР, която успоредно с него предоставя друг заем от 300 милиона евро.

На 27.5.2015 г. Комисията разреши да бъдат изплатени не повече от 100 милиона евро от заема от Евратом за Енергоатом, при условие че Енергоатом вече е използвала не повече от 50 милиона евро от заема, отпуснат ѝ от ЕБВР. Поради забавяния в

²¹ Решение 1025/2013/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 г. за предоставяне на макрофинансова помощ на Киргизката република (ОВ L 283, 25.10.2013 г., стр. 1).

²² Решение (ЕС) 2016/1112 на Европейския парламент и на Съвета от 6 юли 2016 г. за предоставяне на допълнителна макрофинансова помощ на Тунис (ОВ L 186, 9.7.2016 г., стр. 1).

²³ Решение (ЕС) 2016/2371 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 г. за предоставяне на допълнителна макрофинансова помощ за Хашемитското кралство Йордания (ОВ L 352, 23.12.2016 г., стр. 18).

²⁴ Решение (ЕС) 2015/601 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2015 г. за предоставяне на допълнителна макрофинансова помощ на Украйна (ОВ L 100, 17.4.2015 г., стр. 1).

изпълнението на проекта, от 31 декември 2016 г. не са извършвани плащания по линия на Евратом.

Тези заеми са обезпечени с държавни гаранции, които покриват 100 % от непогасените суми в края на годината.

Развитие през 2016 г.

През 2016 г. не са извършвани плащания. България и Румъния възстановиха суми от съответно 22,62 милиона евро и 19 милиона евро, а Украйна — сума, равняваща се на 7,1 милиона евро.

Развитие след 31 декември 2016 г.

Първият транш от Евратом от 50 милиона евро бе преведен през май 2017 г.

3.2. Развитие на операциите на ЕИБ за външно финансиране

Развитие през 2016 г.

В рамките на общия мандат на ЕИБ за периода 2014—2020 г., към 31 декември 2016 г. са били сключени договори за 10,741 милиарда евро, от които само 1,882 милиарда евро са били изплатени към тази дата, с което непогасената главница остава 1,893 милиарда евро (вж. таблица А3 от РДСК). За повече информация относно държавите, обхванати от мандата на ЕИБ, вж. таблици А1, А3 и А4 от РДСК.

За предходните външни мандати на ЕИБ вж. таблица А3 от РДСК.

Неизпълнението на задължения по главници и лихви от страна на сирийското правителство продължи и през 2016 г. ЕИБ отправи искане към Гаранционния фонд да покрие това неизпълнение на задължения по плащания (вж. точка 5.1.3 по-долу).

Непогасените суми към 31 декември 2016 г. за различните механизми, изброени в настоящия раздел, са представени в раздел 3 по-горе (таблица 1).

4. РИСКОВЕ, ОБЕЗПЕЧЕНИ ОТ БЮДЖЕТА НА ЕС

4.1. Определение на риска

Поетият от бюджета на ЕС риск произтича от непогасената главница и дължимата лихва при гарантираните операции.

За целите на настоящия доклад се използват два метода за оценка на рисковете, поети от бюджета на ЕС (пряко или косвено чрез Фонда):

- „общият обезпечен риск“ се базира на общата сума на непогасената главница и начислената лихва по съответните операции към определена дата²⁵;
- Бюджетният подход, който се определя като „годишен риск, поет от бюджета на ЕС“, се основава на изчисляване на максималната сума на дължимите годишни плащания, която

²⁵ Вж. таблица 1 от доклада.

ЕС трябва да извърши през дадена финансова година, ако се предположи, че е налице неизпълнение за всички плащания по гарантираните заеми²⁶.

4.2. Общ състав на рисковете

До 2010 г. максималният риск по отношение на общите непогасени гарантирани суми беше свързан главно със заеми, предоставени на трети държави. От 2011 г. финансовата криза оказва значително въздействие върху публичните финанси на държавите членки, което доведе до увеличение на кредитните операции на ЕС в помощ на нуждите от държавно финансиране в отделните държави членки.

Вследствие на това съставът на риска се промени. Към 31 декември 2016 г. 64 % от общите непогасени суми²⁷ касаят операции за заеми, предоставени на държави членки, които се покриват пряко от бюджета на ЕС (за сравнение — към 31.12.2010 г. техният размер е бил 45 %).

4.3. Годишен риск, обезпечен от бюджета на ЕС

Що се отнася до непогасените заеми към 31 декември 2016 г. (вж. таблица 1 по-горе), максималната сума, която ЕС трябва да изплати през 2017 г. (пряко и чрез Фонда) — ако се *предположи*, че по *всички* гарантирани заеми е налице неизпълнение — възлиза на 5,777 милиарда евро. Това включва плащания на главница и на лихви по обезпечените заеми, изискуеми през 2017 г., при допускането, че при необслужваните заеми под внимание се вземат само изискуемите плащания, а не пълният размер на оставащото за погасяване задължение (за подробна информация вж. таблица А4 от РДСК).

4.3.1. Експозиция на държавите членки

През 2017 г. ЕС ще поеме максимален годишен риск, свързан с операциите с държави членки, в размер на 2,858 милиарда евро (49,5 % от общия годишен риск). Този риск се отнася до:

- а) заемите, отпуснати от ЕИБ и/или от Евратом преди присъединяването на държавите членки към ЕС;
- б) заемите, отпуснати в рамките на механизма за ППБ и
- в) заемите, отпуснати по линия на ЕМФС.

Таблица 2: Класация на държавите членки в зависимост от годишния риск, поет от бюджета на ЕС през 2017 г. (в млн. EUR)

Позиция	Държава	Заеми	Максимален годишен риск	Дял от годишния риск, свързан с държави членки	Дял от общия годишен риск (ДЧ и трети държави)
1.	Румъния	а) + б)	1 453,75	50,9 %	25,2 %

²⁶ За целите на това изчисление се допуска, че при необслужваните заеми под внимание се вземат само изискуемите плащания, а не пълният размер на оставащото за погасяване задължение (вж. таблици 2 и 3 от доклада и таблица А4 от РДСК).

²⁷ Вж. таблица 1.

2.	Ирландия	в)	607,25	21,2 %	10,5 %
3	Португалия	в)	591,22	20,7 %	10,2 %
4	България	а)	73,39	2,6 %	1,3 %
5	Хърватия	а)	38,01	1,3 %	0,7 %
6	Латвия	а) + б)	26,34	0,9 %	0,5 %
7	Чешка република	а)	25,93	0,9 %	0,4 %
8	Полша	а)	21,53	0,8 %	0,4 %
9	Словашката република	а)	14,24	0,5 %	0,2 %
10	Литва	а)	4,42	0,2 %	0,1 %
11	Унгария	а)	2,12	0,1 %	0,04 %
Общо			2 858,20	100 %	49,5 %

4.3.2. *Експозиция към трети държави*

През 2017 г. Фондът ще поеме максимален годишен риск, свързан с експозиция към трети държави, в размер на 2,9188 милиарда евро (50,5 % от общия годишен риск). Рисковете, свързани с трети държави, се отнасят до заемите, отпуснати от ЕИБ, МФП и Евратом (подробна информация се съдържа в таблици А2б от РДСК). Фондът обезпечава гарантираните заеми за трети държави с падежи до 2042 г.

Първите десет (от общо четиридесет и осем) държави са класирани по-долу според общия размер на дължимите през 2017 г. суми. Те възлизат на 2,415 милиарда евро или 83 % от годишния риск, поет от Фонда във връзка с трети държави. Икономическата ситуация в тези държави е анализирана и коментирана в точка 3 от РДСК. В таблиците за отделните държави се посочва и определената от рейтинговите агенции кредитоспособност.

Таблица 3: Класация на първите **10 трети държави** с най-голяма експозиция според годишния риск, поет от бюджета на ЕС през 2017 г. (милиона евро).

Позиция	Държава	Максимален годишен риск	Дял от годишния риск, свързан с трети държави	Дял от общия годишен риск (ДЧ и трети държави)
1	Турция	1 025,74	35,1 %	17,8 %
2	Тунис	283,98	9,7 %	4,9 %
3	Египет	278,37	9,5 %	4,8 %
4	Мароко	221,09	7,6 %	3,8 %
5	Сърбия	204,78	7,0 %	3,5 %
6	Южна Африка	99,73	3,4 %	1,7 %
7	Украйна	88,12	3,0 %	1,5 %
8	Ливан	85,15	2,9 %	1,5 %
9	Бразилия	65,14	2,2 %	1,1 %
10	Босна и Херцеговина	62,94	2,2 %	1,1 %
Общо (първите 10)		2 415,03	82,7 %	41,8 %

5. ГАРАНЦИОННИЯТ ФОНД ЗА ВЪНШНИ ДЕЙНОСТИ

5.1. Задействане на гаранциите

5.1.1. Плащания от касови наличности

Бюджетът на ЕС временно покрива обслужването на дълга в съответните срокове, в случай че длъжникът не изплати своя заем от ЕС навреме. Комисията използва собствените си касови наличности, за да избегне закъснения и свързаните с тях разходи при обслужване на операциите си по получаване на заеми²⁸.

Като се има предвид, че повечето разходи се правят през първото тримесечие на всяка година, погасяването на дълга е структурирано за месеца след това, както и в началото на всеки месец, когато наличните средства са най-големи.

През 2016 г. парични средства в размер на около 1 милион евро бяха използвани за ограничен период от 16 дни поради технически проблем с плащане от един длъжник.

5.1.2. Плащания от бюджета на ЕС

В случай че една или повече държави членки не изпълняват своите правни задължения и собствените ресурси на ЕС са недостатъчни, Комисията може да използва наличните ресурси от бюджета на ЕС и да даде приоритет на изплащането на дълга пред другите незадължителни разходи. Според МФР, ако това се окаже недостатъчно, законодателството на ЕС задължава държавите членки да направят допълнителни вноски, необходими за изплащане на дълга и балансиране на бюджета, до таван от 1,20 % от БНД на ЕС. Ако е необходимо, законодателството на ЕС позволява на държавите членки да допринасят за бюджета на ЕС независимо от своя дял.

Тъй като през 2016 г. нямаше неизпълнение от страна на държави членки, не бяха поискани бюджетни кредити.

5.1.3. Отправени към Гаранционния фонд исканияи събирания

В случай на забавено плащане от страна на бенефициера на заем, който е отпуснат или гарантиран от ЕС в полза на трета държава, Гаранционният фонд следва да покрие сумата на неизпълнението в срок от три месеца от искането.

Сумите, поискани от ЕИБ, се изтеглят от сметката на Гаранционния фонд след разрешение от службите на Комисията. Когато ЕС извършва плащане по гаранция на ЕС, той встъпва в правата и средствата за правна защита на ЕИБ²⁹.

ЕИБ извършва от името на ЕС процедурите по събиране на суброгираните суми³⁰.

²⁸ Вж. член 14 от Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 г. относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства (ОВ L 168, 7.6.2014 г., стр. 39).

²⁹ Вж. член 8, параграф 7 от Решение № 466/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. за предоставяне на гаранция от ЕС на Европейската инвестиционна банка за загуби по операции по финансиране на инвестиционни проекти извън Съюза.

³⁰ За допълнителна информация относно процедурите по събиране на вземанията, вж. също споразумението за събиране на вземанията, подписано на 25 юли 2014 г. между Европейския

Заеми от ЕИБ за проекти в Сирия

От декември 2011 г. ЕИБ отчита неизпълнение при погасяването на определени лихвени плащания и главница от страна на сирийското правителство. Тъй като официалните искания за плащане не бяха изпълнени, през май 2012 г. ЕИБ се обърна към Гаранционния фонд. Исканията за плащане, съответстващи на необслужваните от Сирия заеми, са представени в таблица 4а.

Таблица 4а: Отправени към Гаранционния фонд искания поради необслужвани от Сирия заеми (в милиони евро)

Година (Теглене от сметката на ГФ)	Брой изплатени искания	Размер на дължимите погасителни вноски	Санкции и начислени лихви ³¹	Събрана сума	Общо
2012 г.	2	24,0	0,0	2,2	21,8
2013 г.	8	59,3	1,4	0,0	60,7
2014 г.	8	58,7	1,5	0,0	60,2
2015 г.	8	58,7	1,5	0,0	60,2
2016 г.	12	103,8	2,4	0,0	106,2
Общо	38	304,4	6,8	2,2	309,1

Към 31 декември 2016 г. общата сума на непогасената главница по гарантираните заеми, свързани със Сирия, е възлизала на 555 милиона евро³², като падежът на последния заем е през 2030 г.

TAV Tunisie S.A. (летище Enfidha)

На 29 юни 2016 г. ЕИБ задейства гаранцията от ЕС съгласно мандата за външно кредитиране във връзка със заем за TAV Tunisie S.A. (летище Enfidha).

На 29 септември 2016 г. Европейската комисия плати 4,65 милиона евро на ЕИБ (плащане на просрочени задължения и лихви) по гореспоменатата гаранция, което в момента се обсъжда с ЕИБ.

В таблица 4б е представено искането към Фонда, което съответства на необслужвания заем за TAV Tunisie S.A. (летище Enfidha).

съюз и Европейската инвестиционна банка, уреждащо условията и процедурите за събиране на плащания, извършени от ЕС по линия на гаранциите, предоставени на ЕИБ за загуби по операции за финансиране на инвестиционни проекти извън ЕС.

³¹ ЕИБ изисква санкции и начислени лихви едва с второто искане за плащане по съответния заем, като те се начисляват от датата на неизпълнението на задължения до датата на плащането от Гаранционния фонд.

³² Това включва сумата от 304,43 милиона евро (главница + лихва), които вече са поискани от ЕИБ.

Таблица 46: Искане към Гаранционния фонд във връзка с TAV Tunisie S.A. (летище Enfidha) (в милиони евро)

Година на теглене	Брой изплатени искания	Размер на дължимите погасителни вноски	Санкции и начислени лихви ³²	Събрана сума	Общо
2016 г.	1	4,56	0,09	0,00	4,65
Общо	1	4,56	0,09	0,00	4,65

Към 31 декември 2016 г. общата сума на непогасената главница по гарантираните заеми, свързани с TAV Tunisie S.A. (летище Enfidha), възлиза на 64,4 милиона евро ³³, като падежът на последния заем е през 2028 г.

Развитие след 31 декември 2016 г. (до 30 юни 2017 г.)

До края на юни 2017 г. бяха получени шест допълнителни искания, свързани със Сирия в размер на общо 28,38 милиона евро (заедно с лихвите и глобите) и едно допълнително искане, свързано с TAV Tunisie S.A. (летище Enfidha) за общо 2,21 милиона евро (заедно с лихвите и глобите).

5.2. Развитие на Фонда

Съгласно Регламента за Гаранционния фонд Фондът трябва да достигне подходящо ниво (целева стойност), определено на 9 % от общия размер на непогасените задължения по главницата, произтичащи от всяка операция, плюс начислените лихви. Въведен е механизъм за финансиране, чрез който да се осигури постигането на целевата стойност.

Въз основа на този механизъм през февруари 2016 г. от бюджета на ЕС бяха изплатени 257,12 милиона евро, а през февруари 2017 г. — 240,54 милиона евро.

Към 31 декември 2016 г. нетните активи ³⁴ на Фонда възлизаха на 2,50514 милиарда евро. Съотношението между нетните активи и непогасените задължения по главницата ³⁵ (29 365,98 милиона евро) по смисъла на Регламента за Гаранционния фонд беше по-малко от целевата сума. Ето защо в проектобюджета на ЕС за 2018 г. беше предвидена провизия в размер на 137,80 милиона евро.

По време на междинния преглед на мандата на ЕИБ за отпускане на външни заеми следва да се извърши преглед за оценяване на основните параметри на Фонда, по-специално на целевата сума. По тази причина външен изпълнител извърши оценка на Гаранционния фонд, при която взе предвид рисковия профил на Фонда и неговата ефективност с оглед на развитието на външното финансиране, покрито от Фонда, и на

³³ Това включва сумата от 4,56 милиона евро (с лихвата), които вече са поискани от ЕИБ.

³⁴ Общата стойност на активите на Фонда минус натрупаните задължения (такси на ЕИБ и одиторски такси).

³⁵ В това число начислените лихви.

свързаните с него рискове. Докладът бе представен през август 2016 г. и основното заключение беше, че 9 %-ната целева ставка все още се смята за оптимална при сегашното равнище на риск по портфолиото от заеми, дори и при сценарий на допълнително понижаване на кредитния рейтинг на основните длъжници. Поради това 9 %-ната целева ставка бе запазена без промени.

6. ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА СТРАТЕГИЧЕСКИ ИНВЕСТИЦИИ (ЕФСИ)³⁶

Гаранцията на ЕС обхваща операциите по финансиране и инвестиране, подписани от ЕИБ в рамките на инфраструктурния и инвестиционния прозорец (ИИП) и от ЕИФ в рамките на прозореца за МСП³⁷ (ПМСП). Част от тези операции са обезпечени с гаранцията на ЕС, а за други части от тях рискът се поема от групата на ЕИБ.

Според член 12 от Регламента за ЕФСИ Гаранционният фонд на ЕФСИ (ГФ ЕФСИ) представлява ликвиден резерв, от който ЕИБ получава плащане, в случай че бъде поискано изпълнение по гаранцията на ЕС. В съответствие със Споразумението за ЕФСИ, сключено между ЕС и ЕИБ, ГФ ЕФСИ изплаща исканията за изпълнение по гаранцията, ако техният размер надвишава средствата, с които разполага ЕИБ по сметката на ЕФСИ. Сметката на ЕФСИ, която се управлява от ЕИБ, бе създадена за целите на събирането на приходите на ЕС, произтичащи от операции на ЕФСИ по гаранции от ЕС и от възстановени суми, и до размера на наличността по сметката — с цел плащане на исканията за изпълнение по гаранцията на ЕС.

ГФ ЕФСИ се захранва постепенно, като се взема под внимание нарастването на експозицията, покрита от гаранцията на ЕС.

Ресурсите на ГФ ЕФСИ се управляват пряко от Комисията и се инвестират в съответствие с принципа на доброто финансово управление при спазване на подходящи пруденциални правила.

Развитие през 2016 г.

Експозицията на гаранцията от ЕС във връзка с изплатените на ЕФСИ текущи операции от групата на ЕИБ възлиза на 4 392 милиона евро към 31 декември 2016 г., докато правното задължение е за 16 милиарда евро, гарантирани от ЕС (член 11 от Регламента за ЕФСИ). 4 392 милиона евро са записани като условен пасив в бележките към финансовите отчети на ЕС за 2016 г.

В рамките на ИИП експозицията към оставащите за изплащане суми, обезпечени с гаранцията на ЕС, беше 4,02 милиарда евро, от които 3,98 милиарда евро за дългови операции и 0,04 милиарда евро за капиталови операции³⁸.

³⁶ Регламент (ЕС) № 2015/1017 на Европейския парламент и на Съвета от 25 юни 2015 г. за Европейския фонд за стратегически инвестиции, Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси и Европейския портал за инвестиционни проекти и за изменение на регламенти (ЕС) № 1291/2013 и (ЕС) № 1316/2013 — Европейски фонд за стратегически инвестиции („Регламент за ЕФСИ“). ОВ L 169, 1.7.2015 г., стр. 1.

³⁷ Микро-, малки и средни предприятия (МСП).

³⁸ Към края на 2016 г. общо подписаните експозиции (изплатени и неизплатени) към ИИП портфейла, обезпечени с гаранцията на ЕС, възлизаха на 13,38 милиарда евро, от които 12,84 милиарда евро за дългови операции и 0,54 милиарда евро за капиталови операции. Тъй като

Към края на 2016 г. по ПМСП общият размер на остатъчната експозиция, обезпечена с гаранцията на ЕС, бе 369,7 милиона евро, от които 364,8 милиона за гаранционни операции, и 5,0 милиона евро за капиталови операции.

Към 31.12.2016 г. нетните активи на Гаранционния фонд възлизаха на 1 020 милиона евро.

Към края на 2016 г. общата съвкупна стойност на подписаните договори по линия на ЕФСИ възлизаше на 21,3 милиарда евро и обхващаше 28 държави членки. От тази сума ЕИБ подписа³⁹ договори на стойност 14,2 милиарда евро (121 операции), а ЕИФ — договори на стойност 7,1 милиарда евро (225 операции). Като цяло това представлява значително увеличение в сравнение с 2015 г., в края на която подписаните договори бяха за общо 1,2 милиарда евро.

За повече информация относно управлението на Гаранционния фонд за ЕФСИ вж. последната версия на Доклада на Комисията до Европейския парламент, Съвета и Европейската сметна палата относно управлението на Гаранционния фонд на Европейския фонд за стратегически инвестиции⁴⁰ и свързания с него работен документ на службите на Комисията.

³⁹ обаче гаранцията от ЕС може да бъде под формата на покриване на „първа загуба“, потенциалните загуби за бюджета на ЕС по ИИП бяха ограничени до 10,6 милиарда евро.

Няколко фактора обясняват разликата между общия брой подписани договори и подписаните експозиции, като например това, че последните не вземат предвид дела на капиталовите операции на ЕИБ, както и разликите, дължащи се на погасяването и използваните обменни курсове.

⁴⁰ Последна версия — COM(2017)326 final, 16.6.2017 г.